

सर्वोच्च अदालत, संयुक्त इजलास
माननीय न्यायाधीश श्री विश्वम्भरप्रसाद श्रेष्ठ
माननीय न्यायाधीश श्री नहकुल सुवेदी
फैसला

०७३-RB-०२०७

काठमाडौं जिल्ला, काठमाडौं महानगरपालिका वडा नं.२२ धर्मपथ स्थित नेपाल
बैंक लिमिटेड व्यवस्थापन समितिको तर्फबाट अख्तियार प्राप्त ऐ. बैंकको कानून
विभागमा कार्यरत रमेश पाण्डे ----- १

पुनरावेदक
प्रतिवादी

विरुद्ध

ठूला करदाता कार्यालय, हरिहरभवन, ललितपुर ----- १

प्रत्यर्थी
वादी

०७३-RB-०२०९

ठूला करदाता कार्यालय, हरिहर भवन, ललितपुरको तर्फबाट ऐ. कार्यालयका प्रमुख
कर प्रशासक जगदिश रेग्मी ----- १

पुनरावेदक
प्रतिवादी

विरुद्ध

काठमाडौं जिल्ला, काठमाडौं महानगरपालिका वडा नं.२२ धर्मपथ स्थित नेपाल
बैंक लिमिटेड ----- १

प्रत्यर्थी
वादी

मुद्दा:- आयकर(आ.व.२०६९।०६२)।

सुरु तहमा फैसला गर्ने :- माननीय अध्यक्ष श्री दिपक कुमार कार्की
लेखा सदस्य श्री हरि पोखरेल
राजस्व सदस्य श्री मणिदेव भट्टराई

राजस्व न्यायाधिकरण काठमाडौं।

फैसला मिति:- २०६९।०६।१७

राजस्व न्यायाधिकरण, काठमाडौंको मिति २०६९।०६।१७ को फैसला उपर ठूला करदाता कार्यालय, हरिहरभवन पुल्चोक र नेपाल बैंक लिमिटेडले राजस्व न्यायाधिकरण ऐन, २०३१ को दफा ८ बमोजिम अनुमतीको निवेदन दिई अनुमती प्रदान भई पुनरावेदनको रोहबाट पेश हुन आएको प्रस्तुत मुद्दाको संक्षिप्त तथ्य एवं ठहर यसप्रकार रहेको छः

तथ्य खण्ड

१. करदाता नेपाल बैंक लि.बाट आ.व.२०६१।०६२ को लागि आयकर ऐन, २०५८ को दफा.९९ बमोजिम कर निर्धारण गरी सोही ऐनको दफा ९६ अनुसार करयोग्य नोकसानी रु.१,५०,५०,५५,७१५।- कायम गरी ठूला करदाता कार्यालय, ललितपुरमा मिति २०६२।९।२१ मा आय विवरण पेश भएको रहेछ।
२. प्रस्तुत करदाताको यस आ.व.२०६१।०६२ को सम्बन्धमा आयकर ऐन, २०५८ बमोजिम समावेश गर्नु पर्ने आय समावेश नभएको कट्टी गर्न नपाइने खर्च दावी भएको देखिएकोले सोही ऐनको दफा १०१ बमोजिम संशोधित कर निर्धारण गर्ने प्रयोजनको लागि संशोधित करयोग्य रु.५०,७४,४७,३२६।- कायम हुने तथा नपुग अग्रिम आयकर दाखिला गर्नुपर्ने विस्तृत व्यहोरा खुलाई गर्नुपर्ने भएकोले सो बमोजिम गर्न नपर्ने कुनै ठोस सबुद प्रमाण भए पत्र प्राप्त भएको मितिले १५ दिनभित्र पेश गर्न आयकर ऐन, २०५८ को दफा १०१ (६) बमोजिम करदाताका नाममा ठूला करदाता कार्यालय, ललितपुरबाट मिति २०६५।१२।१६ मा जारी गरेको संशोधित कर निर्धारणको सूचना। उक्त सूचना करदाताले मिति २०६५।१२।१८ मा बुझी लिएको।
३. सो सूचना बमोजिम संशोधित आय कायम गर्न नमिल्ने व्यहोरा अनुरोध गर्दै बुँदागत रुपमा आफ्ना जिकिरहरु साथ करदाताले ठूला करदाता कार्यालय, ललितपुरमा पेश गरेको मिति २०६५।१२।३० को जवाफ।
४. करदाताले पेश गरेको जवाफ अध्ययन तथा छानविन गर्दा करदातालाई दिएको सूचनामा उल्लेख भए अनुसारको कुरामा केही परिवर्तन गर्नु नपरेकोले यस आ.व.०६१।६२ को लागि कायम गरिएको करयोग्य नोकसानी रु.५१,०८,११,८९९।- अन्तिम करयोग्य आय कायम हुने ठहर गरी आयकर ऐन, २०५८ को दफा १०१ बमोजिम ठूला करदाता

- कार्यालयबाट मिति २०६५।१२।३१ मा भएको निर्णय। सो बमोजिम ठूला करदाता कार्यालयबाट करदाताको नाममा संशोधित कर निर्धारणको सूचना सोही मितिमा जारी गरेको
५. उक्त निर्णय उपर चित्त नबुझाई करदाताले प्रशासकीय पुनरावलोकनको लागि आन्तरिक राजस्व विभागमा मिति २०६६।०२।०७ मा दिएको निवेदन।
६. करदाताको निवेदन सम्बन्धित कार्यालयको प्रतिकृया तथा सक्कल फाइल संलग्न काँगजातहरु अध्ययन गर्दा कार्यालयको निर्णय आयकर ऐन, २०५८ को दफा ७, १३ र २० समेतका व्यवस्था बमोजिम गरेको संशोधित कर निर्धारण सम्बन्धी निर्णय मिलेकै देखिदा सो उपर करदाताको जिकिर पुग्न नसक्ने ठहर्छ भन्ने आन्तरिक राजस्व विभागबाट मिति २०६६।०२।२८ मा भएको निर्णय।
७. देहायका शिर्षकमा उल्लेखित खर्च रकमहरु आयमा समावेश गर्ने र खर्च कट्टी नदिने गरी भएको ठूला करदाता कार्यालय, ललितपुरको मिति २०६५।०१।३१ को निर्णय तथा सोलाई सदर गर्ने गरेको आन्तरिक राजस्व विभागको मिति २०६६।०२।२८ को निर्णय वदर गरी पाउँ भनी करदाताको तर्फबाट राजस्व न्यायाधिकरण काठमाडौंमा दायर भएको पुनरावेदन पत्र।

- वितरण नगरेको बोनस खर्च ..... रु.८,७३,१२,९५४।-
- सटही थपघट कोषमा विनियमय दरमा आएको फरकबाट भएको नोक्सानी ..... रु.११,६७,४१,१३५।-
- VRS Payment मा फरक परेको रकम ..... रु. ९,५७,७१,८६७।-
- Consultants Service खर्च..... रु. २३,१७,२५,८९१।-
- कम्प्यूटर उपकरण सम्बन्धी खर्च ..... रु.५,५८,५६,००५।-
- अपलेखन खर्च ..... रु.६१,७३,२२०।-
- विगत वर्षको नोक्सानी ..... रु.१,४२,६९,४५,०२२।-
- कर्मचारी यूनियनलाई प्रदान गरिएको खर्च ..... रु.१०,००,०००।-
- पारिश्रमिक खर्च ..... रु.१५,०८,१९१।-
- अग्रिम आयकर ..... रु.७,०५,०९,०८८।-

८. यसमा बोनस वापत छुट्याइएको रकम समयसिमा भित्र वितरण नगरेको भनी अवितरित बोनस रकमलाई आयतर्फ समावेश गर्ने गरी भएको शुरु कार्यालयको निर्णय फरक पर्नसक्ने

हुँदा अ.बं.२०२ नं. बमोजिम छलफलको लागि सरकारी वकिल, आन्तरिक राजस्व विभागलाई पेशीको सूचना दिई नियमानुसार पेश गर्नु भन्ने राजस्व न्यायाधिकरणबाट मिति २०६६।०५।०५ मा भएको आदेश।

९. ठूला करदाता कार्यालयको मिति २०६५।१२।३१ को संशोधित कर निर्धारण गर्ने निर्णय र सोलाई सदर गर्ने गरेको आन्तरिक राजस्व विभागको मिति २०६६।२।२८ को निर्णयमा वितरण नगरेको बोनस र VRS Payment मा फरक परेको रकमलाई खुद आयमा समावेश गरेको सम्बन्धमा शुरु कार्यालयले गरेको निर्णय मिलेको नदेखिदा सो हदसम्म उल्टी हुने ठहर्छ। सटही थपघट कोषबाट खर्च लेखेको रकम, कन्सल्टयान्स सर्भिस, उपकरण सहयोग, अपलेखन खर्च, विगत वर्षको नोक्सानी, कर्मचारी युनियन खर्च, बढी दावी गरिएको पारिश्रमिक खर्च र अग्रिम आयकरण कट्टी सम्बन्धमा कार्यालयले गरेको निर्णय मिलेको देखिँदा सदर हुने ठहर्छ भन्ने समेत व्यहोराको राजस्व न्यायाधिकरण काठमाडौंको मिति २०६९।०६।१७ को फैसला।

१०. देहायका शिर्षकमा उल्लिखित खर्च रकमहरु खुद आयमा समावेश गर्ने र खर्च कट्टी गर्न नमिल्ने भनी राजस्व न्यायाधिकरण, काठमाडौंबाट भएको निर्णय बदर गरी यस बैंकले पेश गरेको आ.व. २०६९।०६२ को आय विवरणलाई सदर गरी पाउँ भन्ने समेत व्यहोराको निवेदक प्रतिवादी नेपाल बैंक लिमिटेडको निवेदन पत्र।

(क)	सटही विनिमयमा फरक परेको रकम	- रु.११,६७,४१,१३५।-
(ख)	Consultant Service खर्च	- रु.२३,१७,२५,८९१।-
(ग)	कम्प्युटर उपकरण खर्च	- रु.५,५८,५६,००५।-
(घ)	अपलेखन खर्च	- रु.६१,७३,२२०।-
(ङ)	विगत आ.व. को नोक्सानी	- रु. १,४२,६९,४५,०२२।-
(च)	कर्मचारी युनियनलाई दिएको खर्च	- रु. १०,००,०००।-
(छ)	पारिश्रमिक खर्च	- रु. १५,०८,१९१।-
(ज)	अग्रिम आयकर दाखिला नगरेको	- रु. ७,०५,०९,०८८।-

११. यस कार्यालयबाट भएको खुद आयमा समावेश हुने गरी भएको बोनस व्यवस्था अन्तर्गतको खर्च र VRS Payment खर्च खुद आयमा समावेश हुन नसकी छुट हुने भनी राजस्व न्यायाधिकरण काठमाडौंबाट भएको निर्णय बदर गरी सो रकम खुद आयमा समावेश हुने

गरी निर्णय गरी पाउँ भन्ने समेत व्यहोराको निवेदक वादी ठूला करदाता कार्यालयको यस अदालतमा पर्न आएको निवेदन पत्र।

१२. यसमा राजस्व न्यायाधिकरणको फैसला उपर करदाता र कर कार्यालय दुवैको पुनरावेदनको अनुमती पाउँ भनी निवेदन परेको देखिएको, VRS Payment को हकमा राष्ट्र बैंकबाट प्राप्त रकम रु. १,३४,२८,३७,२४९।- नेपाली रुपैयाँ नै उल्लेख भएको र विदेशी मुद्रा प्राप्त गरेको सन्दर्भमा आएको ऐन, २०५८ को दफा २८ (क) मा रकम प्राप्त गरिएको मितिको विनिमय दर अनुसार नेपाली रुपैयाँमा परिवर्तन गर्नुपर्ने उल्लेख भएबाट उक्त दफा २८(२) को व्याख्याको प्रश्न सन्निहित रहेको, त्यसैगरी कन्सल्टेन्ट सर्भिसको रकम नेपाल राष्ट्र बैंकबाट कन्सल्टेन्टलाई सो कै भुक्तानी भएको भन्ने भएबाट सोही ऐनको दफा ७(२)(ड) को व्याख्याको प्रश्न सन्निहित रहेको पाउँदा राजस्व न्यायाधिकरणको फैसलामा राजस्व न्यायाधिकरण ऐन, २०३९ को दफा ८ को प्रतिबन्धात्मक वाक्यांश खण्ड (घ) को अवस्था विद्यमान देखिँदा पुनरावेदनको अनुमती प्रदान गरिएको छ। पुनरावेदनको लगतमा दर्ता गरी पुनरावेदनको जानकारी एक अर्को पक्षलाई दिई नियमानुसार पेश गर्नु भन्ने यस अदालतबाट मिति २०७४।०२।१२ मा भएको आदेश।

ठहर खण्ड

१३. नियमबमोजिम दैनिक पेशी सूचीमा चढी पेश हुन आएको प्रस्तुत मुद्दामा पुनरावेदन पत्र सहितका सङ्कल मिसिल हेरियो।
१४. पुनरावेदक प्रतिवादी नेपाल बैंक लिमिटेडको तर्फबाट उपस्थित विद्वान अधिवक्ता श्री सुरज श्रेष्ठले मेरो पक्षले आ.व.२०६९/०६२ को आय विवरण भरी विपक्षी ठूला करदाता कार्यालयमा पेश गरेकोमा सो आय विवरणमा उल्लिखित प्रमाणित खर्चलाई मान्यता नदिई, सटही विनिमय दरमा फरक परेको रकम, Consultant Service खर्च, कम्प्युटर उपचार खर्च, अपलेखन खर्च, विगत आ.व. को नोकसानी, कर्मचारी युनियनलाई दिएको खर्च, पारिश्रमिक खर्च र अग्रिम कर बापतको रकम खुद आयमा समावेश गर्ने गरी भएको निर्णयलाई सदर गर्ने गरी भएको राजस्व न्यायाधिकरण काठमाडौंको फैसला बदर गरी मेरो पक्षले पेश गरेको आय विवरण अनुसार नै खुद आय कायम होस भनी बहस गर्नुभयो।
१५. त्यसैगरी पुनरावेदक वादी ठूला करदाता कार्यालयको तर्फबाट उपस्थित विद्वान उपन्यायाधिवक्ता श्री हरि शंकर ज्ञवालीले शुरु ठूला करदाता कार्यालयले विपक्षीले पेश

गरेको वासलातमा छुट दिन मिल्ने खर्चलाई छुट दिई छुट गर्न नमिल्ने खर्चलाई खुद आयमा समावेश गर्ने गरी भएको निर्णय सदर गरी पाउँ साथै राजस्व न्यायाधिकरण, काठमाडौंले VRS Payment खर्च र बोनस व्यवस्था अन्तर्गतको खर्चलाई छुट दिएको मिलेको नदेखिँदा सो खर्च पनि खुद आयमा समावेश हुने गरी निर्णय गरी पाउँ भनी गर्नुभएको बहस समेत सुनियो।

१६. विद्वान कानून व्यवसायीहरूको बहस समेत सुनी राजस्व न्यायाधिकरण, काठमाडौंको मिति २०६९।०६।१७ को निर्णय मिले नमिलेको के रहेछ ? पुनरावेदक वादी र प्रतिवादीहरूको पुनरावेदन जिकीर पुग्न सक्छ सक्दैन ? हेरी सोही विषयमा निर्णय दिनुपर्ने देखियो।

१७. निर्णयतर्फ विचार गर्दा, करदाता नेपाल बैंक लिमिटेडले आ.व.२०६९/०६२ को करयोग्य आयमा खुद नोकसानी कायम गरी आय विवरण पेश गरेकोमा करदाताले पेश गरेको आय विवरणमा भएको खर्चमध्ये केही शिर्षकका खर्चलाई अमान्य गरी खुद आयमा समावेश गरेकोमा चित्त नबुझाई करदाता नेपाल बैंक लिमिटेडले राजस्व न्यायाधिकरण, काठमाडौंमा पुनरावेदन गरेकोमा राजस्व न्यायाधिकरण, काठमाडौंले खुद आयमा समावेश भएको मध्ये VRS Payment बापतको खर्च र बोनस व्यवस्था अन्तर्गतको खर्चलाई छुट दिई अन्य शिर्षकमा भएको खर्चलाई सदर गर्ने गरी भएको निर्णय उपर दुवै पक्षको छुट्टा छुट्टै दोहोर्न्याई हेरी पाउँ भनी निवेदन परी दोहोर्न्याई हेर्ने अनुमती प्रदान भई पुनरावेदनको रोहमा दर्ता भई पेश हुन आएको देखियो।

१८. पुनरावेदक करदाता नेपाल बैंक लिमिटेडको पुनरावेदन पत्रमा लिइएको जिकिर मध्ये सटही विनिमयमा फरक परेको रकम खुद आयमा समावेश गरेको मिलेन भन्ने सम्बन्धमा हेर्दा करदाताले आ.व. २०६९।०६२ को आय विवरण भरी पेश गर्दा विदेशी विनिमय दरमा भएको परिवर्तनका कारण कोषमा जम्मा भएको रकमलाई नेपाली मूल्यमा उल्लेख गर्दा फरक पर्न गएको नोकसानी भनी रु.१९,६७,४९,९३५।- दावी लिएको देखिन्छ। यससम्बन्धी कानूनी व्यवस्था हेर्दा आयकर ऐन, २०५८ को दफा २४(४) मा "व्यवसाय वा लगानीबाट आर्जित कुनै व्यक्तिको आय एकत्रयल आधारमा गणना गर्दा देहायका अवस्थाहरूमा हुनसक्ने फरकलाई भुक्तानी प्राप्त हुँदा वा दिइँदा उपयुक्त समायोजन गर्नुपर्ने छ" भन्ने उल्लेख गरी देहाय (ख) मा "..... मुद्राको मूल्याङ्कनको फरकको कारण समेतले

गर्दा सो व्यक्तिले फरक परिमाणमा भुक्तानी पाई वा भुक्तानी दिई सो प्राप्त गरेको वा व्यहोरेको रकममा फरक पर्न गएको भएमा" भन्ने व्यवस्था देखिन्छ। उल्लिखित कानूनी व्यवस्था हेर्दा करदाताले पाउनुपर्ने वा व्यहोर्नुपर्ने भुक्तानीमा सटही दरमा भएको फरकबाट पर्न गएको फरक रकम भुक्तानी प्राप्त गर्दा वा दिँदा नै समायोजन गर्नुपर्ने हुन्छ। पुनरावेदक करदाताले सटही घटबढ कोषबाटै नोक्सानी व्यहोरेको तथ्य स्विकार गरेकै अवस्था छ। यस स्थितिमा सो कोषमा उपलब्ध भएको रकमले खामेसम्म सोही कोषबाट सटही घटबढबाट भएको रकम व्यहोर्नुपर्ने कानूनी व्यवस्थाको सन्दर्भमा सटही दरमा भएको परिवर्तनका कारण फरक पर्न गएको भुक्तानीका सम्बन्धमा कर प्रयोजनका लागि छुट्टै रूपमा खर्च दावी गर्न मिल्ने अवस्था देखिएन। पुनरावेदकले त्यसरी सटही दरमा परेको फरकबाट भएको नोक्सानी खुद आयमा कट्टी गर्न पाउनुपर्ने कानूनी आधार तथा सो जिकिर पुष्टी गर्ने अन्य वस्तुनिष्ठ प्रमाण समेत पेश दाखिल गर्न सकेको नदेखिँदा खर्च कट्टी गर्न पाउनुपर्ने भन्ने पुनरावेदकको जिकिरसँग सहमत हुन सकिएन। उक्त रकम खुद आयबाट घटाउन नमिल्ने ठहर्‍याएको राजस्व न्यायाधिकरण, काठमाडौंको फैसला सो हदसम्म सदर हुन्छ।

१९. त्यसैगरी Consultant Service खर्च रु.२३,१७,२५,८९१।- खुद आयमा समावेश गरेको राजस्व न्यायाधिकरणको फैसला मिलेको छैन भन्ने पुनरावेदन जिकिरको सम्बन्धमा विचार गर्दा, करदाता नेपाल बैंक लिमिटेड तत्कालिन अवस्थामा समस्याग्रस्त भै नेपाल राष्ट्र बैंकले नेपाल राष्ट्र बैंक ऐन, २०५८ को दफा ८६(१) को अधिकार प्रयोग गरी करदाता बैंकको तत्कालिन संचालक समिति निलम्बन गरी बैंकको व्यवस्थापन आफ्नो जिम्मा लिई बैंकको व्यवस्थापन तथा पुनरसंरचनाको लागि Bank of Scotland (Ireland) Limited, ICC Consulting लाई परामर्शदाता नियुक्त गरी नेपाल सरकार र दातृ निकायबीच भएको सम्झौता बमोजिम नेपाल राष्ट्र बैंकले परामर्शदातृ संस्थालाई पारिश्रमिक र सुविधा वापत रु.२३,१७,२५,८९१।- भुक्तानी गरेको देखिन्छ। सो रकम पुनरावेदक करदाताले प्राप्त गरेको वा करदाताको खातामा प्राप्त हुन आएको भन्ने मिसिल प्रमाणबाट देखिँदैन। सो रकम प्राप्ति वा खर्च गर्नमा करदाता बैंकको कुनै भूमिका रहे भएको र सो सेवा प्राप्त गर्न लागत खर्च गरेको अवस्था पनि छैन। परामर्शदातालाई भुक्तानी गर्न करदाता बैंकको खाताबाट खर्च लेखेको अवस्था पनि देखिँदैन। जहाँसम्म सुरु ठूला करदाता कार्यालयले आयकर ऐन,

~~XXXX~~

२०५८ को दफा २७(१)(ड) बमोजिम सो रकम खुद आयमा समावेश हुने भनी गरेको निर्णय छ त्यसतर्फ हेर्दा उक्त दफा २७(१)(ड) मा "भुक्तानी पाउने व्यक्तिको सट्टा तेश्रो व्यक्तिले भुक्तानी पाएमा सामान्यतया पाउने फाईदाको मूल्य बराबरको रकम" परिमाणिकरण भै आयमा समावेश हुनुपर्ने भन्ने उल्लेख भएको देखिन्छ। सो व्यवस्था अनुसार तेश्रो पक्षले भुक्तानी पाएको रकम परिमाणिकरण हुन करदाताले सो पक्षलाई भुक्तानी दिनुपर्ने कानून बमोजिमको दायित्व सृजना भएको देखिनुपर्दछ। माथि गरिएको विश्लेषणबाट बैंकको व्यवस्थापन पुनः संरचनामा परामर्शदातृ संस्थाको सेवाप्राप्त गर्न करदाता बैंकको कुनै भूमिका रहेको नदेखिएको, उक्त परामर्शदातृ संस्थालाई भुक्तानी दिनुपर्नेगरी करदाता बैंकले कुनै दायित्व स्विकार गरेको अवस्था नदेखिएको र व्यवहारतः करदाता बैंकले सो संस्थालाई भुक्तानी दिएको भन्ने निजको खाताबहीबाट समेत नदेखिएको अवस्थामा आयकर ऐन, २०५८ को दफा २७(१)(ड) आकर्षित हुन सक्ने अवस्था देखिएन। यस अतिरिक्त उल्लिखित दफामा स्पष्टतः भुक्तानी पाउने व्यक्तिको सट्टा तेश्रो व्यक्तिले भुक्तानी पाएमा सामान्यतया "पाउने फाईदा" को मूल्य बराबरको रकमसम्म परिमाणीकरण हुन सक्ने व्यवस्था देखिएकोमा सो रकमबाट करदाताले पाएको "फाईदा" को एकिन हिसाब गरी परिमाणिकरण नगरी परामर्शदातालाई नेपाल राष्ट्र बैंकबाट सोझै भुक्तानी दिएको पुरै रकमलाई गोश्वारारूपमा पुनरावेदक करदाताको खुद आयमा समावेश गरेको ठूला करदाता कार्यालयको निर्णय सदर गरेको राजस्व न्यायाधिकरण काठमाडौंको निर्णय न्यायोचित र कानून सम्मत समेत नहुँदा उक्त निर्णय बदर भई सो रकम करदाताको खुद आयमा समावेश नभई मिन्हा हुन्छ।

२०. कम्प्युटर उपकरण सम्बन्धी खर्च रु.५,५८,५६,००५।- को सम्बन्धमा हेर्दा, करदाताले यस आ.व.मा नेपाल राष्ट्र बैंकबाट रु.५,५८,५६,००५।- मूल्य बराबरको कम्प्युटर उपकरण सहयोग प्राप्त गरेकोमा सो रकमलाई आयकर ऐन, २०५८ को दफा ७ बमोजिम आयमा समावेश गर्नुपर्नेमा सो गरेको नपाइएकोले करयोग्य आयमा समावेश हुने भनी शुरु कार्यालयबाट भएको निर्णय सदर गरेको राजस्व न्यायाधिकरण काठमाडौंको निर्णय त्रुटीपूर्ण हुँदा बदर गरी पाउँ भनी करदाताले पुनरावेदन जिकिर लिएको देखिन आयो। करदाता बैंकले नेपाल राष्ट्र बैंकबाट उल्लिखित मूल्य बराबरको कम्प्युटर उपकरण सहयोग प्राप्त गरेको तथ्यलाई स्वीकार नै गरेको देखिन्छ। आयकर ऐन, २०५८ को दफा ७ (२) मा

Handwritten signature

कुनै व्यक्तिको कुनै आय वर्षमा व्यवसाय सञ्चालनबाट भएको मुनाफा र लाभको गणना गर्दा सो व्यक्तिले सो वर्षभित्र प्राप्त गरेको देहायका रकमहरू समावेश गरी गणना गर्नु पर्नेछ भन्ने व्यवस्था भै खण्ड (ड) मा व्यवसायका सम्बन्धमा कुनै व्यक्तिबाट प्राप्त गरेको उपहार भन्ने उल्लेख भएको देखिन्छ। आयकर ऐन, २०५८ को दफा २७ मा भुक्तानीको रकमको परिमाणीकरण गर्नुपर्ने सम्बन्धमा व्यवस्था भएकोमा सोही दफाको उपदफा (१) को खण्ड (क) मा एक व्यक्तिले अर्को व्यक्तिलाई सम्पत्ति हस्तान्तरण गरी दिएको भुक्तानीको हकमा हस्तान्तरित सम्पत्तिको बजार मूल्य बराबरको रकम परिमाणीकरण गर्नुपर्ने भन्ने उल्लेख भएको देखिँदा आय वर्षमा करदाता बैंकले नेपाल राष्ट्र बैंकबाट प्राप्त कम्प्यूटर उपकरणको बजार मूल्य बराबरको उल्लिखित रकम करदाता बैंकको आयमा गणना गर्नुपर्ने देखिन आयो। कर निर्धारणको प्रयोजनको लागि एक व्यक्ति वा निकायबाट हुने खर्च कानूनले छुट दिएको अवस्थामा बाहेक अर्को व्यक्ति वा निकायको आय कायम हुनु पर्दछ। यो आय निर्धारणको आधारभूत मान्यता पनि हो। यस आधारबाट पनि कुनै व्यक्तिबाट अर्को व्यक्तिमा सम्पत्ति हस्तान्तरण भएमा कानूनमा अन्यथा व्यवस्था भएकोमा बाहेक त्यस्तो सम्पत्ति प्राप्त गर्ने व्यक्तिको आयमा गणना गरिनु पर्ने हुन्छ। आयकर ऐन, २०५८ को परिमाणीकरण सम्बन्धी व्यवस्थाले यस्तो रकमलाई आयमा गणना गर्नुपर्ने स्पष्ट निर्देश गरेको छ। करदाताले आय विवरण पेश गर्दा आयकर ऐन, २०५८ को दफा १९ बमोजिम व्यवसाय संचालनको सिलसिलामा प्राप्त भएका आफ्नो स्वामित्वमा रहेका सामानहरूको हास खर्च कट्टी गर्न पाउने कानूनी व्यवस्था भएकोमा त्यसरी हास खर्चतर्फ दावी नगरेको हुँदा खुद आयमा समावेश गर्न नमिल्ने भन्ने जिकिर लिएको देखिएतापनि हास खर्च कट्टीतर्फ जिकिर नलिएकै आधारमा कानून बमोजिम खुद आयमा गणना हुने शिर्षकको रकमलाई खुद आयमा समावेश नहुने भन्न मिल्ने देखिएन। करदाताले प्राप्त गरेको कम्प्यूटर उपकरण वापतको मूल्यलाई खुद आयमा समावेश नगरेको आय विवरण संशोधन गरी सो रकम खुद आयमा समावेश गर्ने गरेको ठूला करदाता कार्यालयको निर्णयलाई सदर गरेको राजस्व न्यायाधिकरण, काठमाडौंको फैसला सो हदसम्म मिलेको देखिँदा सदर हुन्छ।

२१. अपलेखन खर्च रु.६१,७३,२२०।- आयकर ऐन, २०५८ को दफा १३ बमोजिम कट्टी नपाउने भनी शुरु कार्यालयबाट भएको निर्णय सदर गरेको राजस्व न्यायाधिकरणको निर्णय

~~सुप्रीम~~

त्रुटीपूर्ण हुँदा बदर हुनुपर्ने भनी करदाताले जिकिर लिएको सम्बन्धमा हेर्दा आयकर ऐन, २०५८ को दफा १३ ले कुनै व्यवसाय वा लगानीबाट भएको आय गणना गर्ने प्रयोजनको लागि व्यवसाय वा कारोवारसँग सम्बन्धित खर्चहरू कट्टी दावी गर्दा सोही आय वर्षमा भएको खर्च मात्र कट्टी गर्न पाउने देखिन्छ। सो कानूनी व्यवस्थाले विगत वर्षको खर्च यो आय वर्षमा कट्टी पाउन सक्ने देखिएन। करदाताले यस आ.व.मा अपलेखन खर्च वापत उक्त रकम दावी गरेको भएतापनि उल्लिखित रकम यसै आर्थिक वर्षमा खर्च गरेको भन्ने स्वयं करदाताको जिकिर देखिँदैन। यसप्रकार ऐनमा भएको अधिल्लो वर्षहरूको अपलेखन खर्च कट्टी हुन नसक्ने व्यवस्था अनुरूप यस आयवर्षसँग असम्बन्धित खर्च कट्टी नदिने गरी भएको शुरुको निर्णय सदर गरेको राजस्व न्यायाधिकरण, काठमाडौंको निर्णय मिलेकै देखियो।

२२. विगत वर्षको नोक्सानी कट्टा गर्न नपाउने भनी गरेको राजस्व न्यायाधिकरणको निर्णय नमिलेको भनी करदाताले लिएको पुनरावेदन जिकिरतर्फ हेर्दा शुरु कर कार्यालयले विगत वर्षहरूको नोक्सानी रु.२,८८,१२,२८,४५६।- दावी गरेकोमा खर्च कट्टी पाउने नोक्सानी रु.१,४५,४२,८३,४३४।- घटाउँदा यस आ.व.को खर्चमा रु.१,४२,६९,४५,०२२। नोक्सानी बढी दावी गरेकोले बढी दावी रकम आयकर ऐन, २०५८ को दफा २०(१)(ख) बमोजिम खर्च कट्टी नपाउने भनी शुरु कार्यालयबाट भएको निर्णय राजस्व न्यायाधिकरणले सदर गरेको देखिन्छ। आयकर ऐन, २०५८ को दफा २० को उपदफा (१) (ख) मा कुनै व्यवसायबाट व्यहोर्नु परेको विगत सात आय वर्षहरूको कट्टी हुन नपाएको नोक्सानी कट्टी गर्न पाउने कानूनी व्यवस्था देखिन्छ। उक्त कानूनी व्यवस्था अनुसार विगतका वर्षहरूमा कट्टी हुन नपाएको नोक्सानी करदाताले कट्टी गर्न पाउने भएतापनि त्यस्तो रकम लेखा परीक्षण प्रतिवेदनबाट समर्थित हुन आवश्यक हुन्छ। करदाता बैंकको विगत आर्थिक वर्षहरूको नोक्सानीको अंक कर फछ्यौट आयोगको र कर कार्यालयको संशोधित कर निर्धारण आदेशबाट संशोधन भएको देखिएको स्थितिमा सो बमोजिम कायम भएको नोक्सानी अंक मात्र कट्टी गर्न पाउने देखिन्छ। सो आधारमा करदाताले यस आ.व.मा नोक्सानी वापत कट्टी दावी गरेको रकम लेखा परीक्षण प्रतिवेदनबाट समर्थित हुन आएको अंक भन्दा बढी देखिन आयो। उक्त तथ्य अन्यथा हो भनी करदाताले कुनै वस्तुनिष्ठ आधार प्रमाण शुरु कार्यालयमा जवाफ दिँदा र पुनरावेदन जिकिरमा समेत पेश गर्न सकेको देखिन आएन।

यस्तो अवस्थामा शुरु कार्यालयबाट भएको निर्णयलाई सदर गर्ने गरेको राजस्व न्यायाधिकरणको फैसला अन्यथा मात्र मिलेन। सदर हुन्छ।

२३. कर्मचारी युनियनलाई प्रदान गरिएको खर्च रु.१०,००,०००। को सम्बन्धमा हेर्दा, करदाताले विविध खर्च अन्तर्गत उक्त रकम खर्च गरेको देखिन्छ। कर्मचारी युनियन सम्बन्धी खर्च व्यवसायसँग असम्बन्धित देखिएकोले ऐनको दफा १३ बमोजिम कट्टी नपाउने भनी शुरु कार्यालयबाट भएको निर्णय राजस्व न्यायाधिकरण, काठमाडौंबाट सदर भएकोमा उक्त खर्च व्यवसायिक प्रयोजनको लागि भएको हुँदा खर्च कट्टी नदिने निर्णय त्रुटीपूर्ण हुँदा बदर गरिनु पर्ने भन्ने करदाताको पुनरावेदन जिकिर रहेको देखिन आयो। आयकर ऐन, २०५८ को दफा १३ अनुसार करदाताले आफ्नो व्यवसायिक कारोबारसँग सम्बन्धित र आय आर्जन हुने कार्यमा गरेको खर्चसम्म कट्टी गर्न पाउने देखिन्छ। उक्त कानूनी व्यवस्था अनुसार कुनै पनि खर्च आयमा समावेश नभई कट्टी हुन त्यस्तो खर्च व्यवसायिक कारोबारसँग सम्बन्धित रहेको भन्ने कुरा वस्तुनिष्ठ प्रमाणबाट पुष्टी भएको हुनुपर्छ। करदाताले प्रस्तुत शीर्षक अन्तर्गत विभिन्न मितिमा कर्मचारी युनियनलाई दिएको भनी खर्च लेखेको देखिन्छ। उक्त रकम करदाता बैंकको विनियमावली वा स्विकृत कार्यविधि अनुसार दिएको भन्ने देखिँदैन। कर्मचारी युनियनलाई दिएको सो रकमबाट करदाता बैंकको व्यवसाय वा आय आर्जनमा सघाउ पुग्ने वा सघाउ पुगेको भन्ने देखिन आउँदैन। यसप्रकार कर्मचारी युनियनलाई दिएको रकम करदाताको लगानी बृद्धि वा आय आर्जन हुने व्यवसायिक कारोबारसँग सम्बन्धित खर्च नदेखिएकोले उक्त खर्च कट्टी गर्न नमिल्ने भनी शुरु कार्यालयबाट भएको निर्णय सदर गर्ने गरेको राजस्व न्यायाधिकरण काठमाडौंको फैसलालाई अन्यथा मात्र मिलेन।

२४. पारिश्रमिक खर्च अन्तर्गत रु.२५,७८,८८,५०२।- खर्च देखिएकोमा रु.१५,०८,१९१।- बढी खर्च दावी गरेको देखिएकोले सो खर्च कट्टी नहुने भनी शुरु कार्यालयबाट भएको निर्णय सदर गरेको राजस्व न्यायाधिकरणको निर्णय त्रुटीपूर्ण हुँदा बदर गरी पाउँ भन्ने करदाताको पुनरावेदन जिकिर देखिन्छ। करदाताले बैंकको लेखा परीक्षण भै स्विकृत भएको वासलात, नाफा नोक्सानी हिसाबलाई आधार मानी वास्तविक रूपमा भएको खर्च दावी गरेकोमा सोलाई मान्यता दिनुपर्ने भन्ने जिकिर लिएको पाइन्छ। आयकर ऐन, २०५८ को दफा १३ ले आयवर्षमा भएका व्यवसायिक कारोबारसँग सम्बन्धित खर्च कटाउन पाउने

~~XXXX~~

भएतापनि त्यस्तो खर्च गरेको तथ्य प्रमाणबाट पुष्टी भएको देखिनुपर्छ। करदाताले यो आयवर्षमा पारिश्रमिक खर्च वापत रु.२५,९३,९६,६९३।- दावी गरेको भएतापनि निजले पेश गरेको पारिश्रमिक खर्चको क्षेत्रगत विवरणबाट रु.२५,७८,८८,५०२।- मात्र देखिएकोमा वासलात नाफा नोक्सान हिसाबमा देखिएको भनी सो भन्दा बढी रकम दावी गर्न मिल्ने देखिँदैन। पारिश्रमिक खर्चको क्षेत्रगत विवरणबाट नाफा नोक्सान हिसाब निर्धारण हुने हो। क्षेत्रगत विवरण भन्दा फरक नाफा नोक्सान खर्च नै यथार्थ खर्च हो भन्ने जिकिर लिएको करदाताले सो जिकिर पुष्टी हुने कुनै वस्तुगत आधार प्रमाण पेश गर्न सकेको नदेखिँदा बढी रकम दावी गरेको कट्टी नपाउने भनी शुरु कार्यालयबाट भएको निर्णयलाई सदर गर्ने गरेको राजस्व न्यायाधिकरणको फैसला अन्यथा मात्र मिल्ने। तसर्थ सदर हुन्छ।

२५. अग्रिम आयकर रु.७,०५,०९,०८८।- दाखिला गर्नुपर्ने भनी भएको शुरु निर्णय सदर गरेको राजस्व न्यायाधिकरणको निर्णय त्रुटीपूर्ण हुँदा बदर गरिनुपर्ने भनी करदाताले पुनरावेदन जिकिर लिएको हकमा हेर्दा पुनरावेदकले आफ्नो पुनरावेदनमा करदाताले एकातर्फ मिति २०६५।१२।३१ को संशोधित कर निर्धारण आदेशमा अग्रिम कर लगाउने कुनै निर्णय नै नभएको भन्ने र अर्कातर्फ आफुले उक्त अग्रिम कर रकम दाखिल गरिसकेको भनी परस्पर विरोधाभाषी जिकिर लिएको देखिन्छ। शुरु कार्यालयको मिति २०६५।१२।३१ को निर्णय हेर्दा रु.५१,०८,११,८९९।- संशोधित कर निर्धारण गरी नपुग अग्रिम कर रकम माग गर्ने भन्ने व्यहोरा उल्लेख भएको देखिन्छ। तदनुसार करदाताले उक्त अग्रिम कर दाखिला गरेको भन्ने जिकिर लिएको भएतापनि सो रकम दाखिला भएको भन्ने तथ्य पुष्टी हुने कुनै वस्तुनिष्ठ प्रमाण पेश दाखिला गर्न सकेको अवस्था मिसिलबाट देखिन आएन। यस्तो अवस्थामा शुरु कार्यालयबाट उक्त अग्रिम आयकर वापतको रकम दाखिला गराउने गरी भएको निर्णयलाई सदर गर्ने गरेको राजस्व न्यायाधिकरणको फैसलालाई अन्यथा मात्र मिल्ने।

२६. त्यसैगरी, पुनरावेदक वादी ठूला करदाता कार्यालयले राजस्व न्यायाधिकरण, काठमाडौंले करदाताको आ.व.०६१/०६२ को खुद आयमा बोनस व्यवस्था अन्तर्गतको वितरण नगरेको रकम खुद आयबाट मिन्हा दिने गरी गरेको निर्णय मिलेको नदेखिँदा बदर गरी खुद आयमा समावेश गरी पाउँ भनी लिएको पुनरावेदन जिकिर सम्बन्धमा हेर्दा, बोनस ऐन, २०३० को दफा ५(१) मा मुनाफा गर्ने प्रतिष्ठानले खुद मुनाफाको दश प्रतिशत रकम

~~XXXX~~

[Handwritten signature]

कर्मचारीलाई बोनसवापत छुट्याउनुपर्ने व्यवस्था गरेको छ। यसैगरी सो ऐनको ५(३) मा सरकारी स्वामित्वमा भएको प्रतिष्ठानले वितरण गर्ने बोनस प्रतिशत र बोनस सम्बन्धी अन्य कुरा नेपाल सरकारले गरेको निर्णय बमोजिम हुने भन्ने उल्लेख भएको देखिन्छ। करदाता नेपाल बैंक लिमिटेड सरकारी स्वामित्व भएको प्रतिष्ठान भएको र सो बैंकको कर्मचारी विनियमावली, २०४८ नेपाल सरकारबाट स्विकृत भएको देखिँदा उक्त विनियमावली बमोजिम बैंकले बोनस वितरण गरेको अवस्था छ। बोनस व्यवस्था अन्तर्गतको रकम आयकर ऐन, २०५८ को दफा १३ बमोजिम खर्च कट्टी पाउने अवस्था रहन्छ। वितरण नगरेको रकमको हकमा सुरु कर कार्यालयले आयकर ऐन, २०५८ को दफा २५ को उपदफा (१) को खण्ड (ग) अनुसार एक्युयल आधारमा खर्च लेखिएको रकम पछि खर्च नभएमा आयमा गणना गरिनुपर्ने भन्ने निर्णय गरेको देखिएतापनि बोनस ऐन, २०३० को दफा १३ मा बोनस वापत छुट्याएको रकम बोनस वितरण बाँकी रहन आएमा राष्ट्रियस्तरको/प्रतिष्ठानस्तरको कल्याणकारी कोषमा जम्मा गर्नुपर्ने व्यवस्था भएको र यसबाट बोनस वितरण गर्नुपर्ने दायित्व भएका रोजगारदाता प्रतिष्ठानको खर्च गर्ने दायित्व कम वा मिनाहा हुने स्थिति देखिँदैन। वस्तुतः खुद मुनाफाको दश प्रतिशत रकम बोनस वापत व्यवस्था गर्नुपर्ने ऐनको सारवान व्यवस्था हो। वितरण गर्ने अवधि प्रकृया आदि कार्यविधिगत व्यवस्था देखिँदा कार्यविधिगत प्रावधानबाट सारवान व्यवस्थाहरु निष्तेज र निष्प्रभावी बनाइनु हुँदैन। बोनस खर्च कट्टी लिएको रकम बोनस ऐन, २०३० को उल्लिखित कानूनी व्यवस्था बमोजिम कल्याणकारी कोषमा दाखिल नभएको अवस्थामा मात्र आयकर ऐन, २०५८ को दफा २५(१)(ग) को अवस्था आकर्षित हुनसक्नेमा प्रस्तुत मुद्दामा करदाताले समयमा बोनस वितरण हुन नसक्ना मनासिव आधार कारण र प्रमाण समेत पेश गरेको देखिएको अवस्थामा समेत करदाता बैंकले पेश गरेको आधार प्रमाणको उचित मूल्याङ्कन नगरी शुरु कर कार्यालयले रु.८,७३,१२,९५४।- खर्च कट्टी नपाई खुद आयमा समावेश हुने गरी गरेको निर्णय मिलेको नदेखिँदा उल्टी गरी सो रकम आयकर ऐन, २०५८ को दफा १३ बमोजिम खर्च कट्टी पाउने ठहर्‍याएको राजस्व न्यायाधिकरण, काठमाडौंको फैसला मिलेकै देखियो।

२७. VRS Payment मा फरक परेको रकम रु.९,५७,७१,८६७।- आयमा समावेश नहुने भनी गरेको निर्णय उपर नेपाल सरकारले लिएको पुनरावेदन जिकिर सम्बन्धमा हेर्दा करदाता बैंकले वित्तीय क्षेत्र सुधार कार्यक्रम अन्तर्गत व्यवस्थापन कार्यको लागि यस आ.व.मा VRS

[Handwritten signature]

श्री

Payment शीर्षकमा नेपाल राष्ट्र बैंकबाट रु.१,३४,२८,३७,२४१।- सहयोग प्राप्त भएको मिसिल संलग्न नेपाल राष्ट्र बैंकको मिति २०६५।१२।०९ को पत्रबाट देखिन्छ। करदाता बैंकले वासलातमा सो शीर्षकमा रु.१,२४,७०,६५,३७४।- देखाएकोले सो सम्बन्धमा शुरु कर कार्यालयले माग गरेको जवाफमा वर्षान्तमा पर्न गएको विनिमय दरको फरकबाट रकम फरक पर्न गएको भन्ने जिकिर लिएको देखिएता पनि मिसिल संलग्न नेपाल राष्ट्र बैंकको पत्र हेर्दा उक्त रकम विनिमय दरको कारण फरक परेको भन्ने देखिन नआएको र विनिमय दरमा परेको फरकको कारण वासलातमा कम रकम देखिएको भन्ने पुष्टी हुने कुनै प्रमाण करदाताले पेश गर्न सकेको नदेखिँदा उक्त रकम आय वर्षमा कायम रहेको आयकर ऐन, २०५८ को दफा २४(४)(ख) बमोजिम भुक्तानीमा समायोजन हुने प्रकृतिको देखिन नआई उक्त रकमलाई करदाताको आयमा समावेश गर्नुपर्ने देखिँदा उक्त रकम खुद आयबाट मिन्हा दिने गरी भएको राजश्व न्यायाधिकरण काठमाडौंको फैसला मिलेको नदेखिँदा सो रकम खुद आयमा समावेश हुन्छ।

२८. अतः माथि विवेचना गरिए अनुसार राजश्व न्यायाधिकरण, काठमाडौंले करदाता नेपाल बैंक लिमिटेडको आ.व. २०६१।०६२ को खुद आयमा समावेश हुने गरी भएको Consultant Service खर्च खुद आयमा समावेश हुन नसकी मिन्हा हुने तथा VRS payment मा फरक परेको रकम छुट दिने गरी भएको राजश्व न्यायाधिकरणको फैसला केही उल्टी भई खुद आयमा समावेश हुने तथा अन्य शीर्षकमा भएको निर्णय मिलेकै देखिँदा सदर हुने ठहर्छ। अन्य शीर्षकमा पुनरावेदक प्रतिवादी नेपाल बैंक लिमिटेड र पुनरावेदक वादी ठूला करदाता कार्यालयको पुनरावेदन जिकिर पुग्न सक्दैन। दायरीको लगत कट्टा गरी यो फैसला विद्युतिय प्रणालीमा अपलोड गरी मिसिल नियमानुसार बुझाइदिनु।

श्री
न्यायाधीश

उक्त रायमा म सहमत छु।

श्री
न्यायाधीश

इजलास अधिकृत : भेषराज भट्टराई

कम्प्युटर अपरेटर : राधिका घोरासाइने

इति सम्बत् २०७९ साल असार २७ गते रोज २ शुभम् ----- ।